

לפני היציאה למלחמות – יהושע פרק ה'

בפרק שלנו מתרחשים ארבעה אירועים חשובים שבונים ביחד את ההכנה של עם ישראל לכניסה לארץ ישראל.

- ברית מילה
- עשית הפסח
- שביתת המן
- מפגש של יהושע עם שר צבא ה'

נתייחס לכל אחד מהאירועים בפני עצמו וננסה להבין גם מה אומרים כולם ביחד.

יחידה א': ברית המילה פסוקים ב' – ט'

אירוע זה הוא חלק מן הרקע שאין לתלמידים שלנו על אותן ארבעים שנה במדבר. הפסוקים כוללים מידע רב הדורש הסברים רבים, לפיכך מומלץ לעסוק בציווי ולהסביר אותו בעל פה. אין צורך לרדת לפרטים ואף לא להסביר מילים קשות בפסוקים. אפשר להחליט גם לא לקרוא את הכתוב כלל ולהמשיך הלאה. מה שחשוב הוא שהילדים ידעו שהדבר הראשון שעם ישראל עשה כשנכנס לארץ היה ברית מילה.

הציווי:

(ב) בַּעַת הַהִיא אָמַר ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ עֲשֵׂה לְךָ חֲרֻבוֹת צָרִים וְשׁוּב מִל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִית:

מתי בדרך כלל מלים את הבנים? ביום השמיני לחייהם.

אבל כאן כתוב למול שנית מדוע שנית? משום שבפעם הקודמת שנימולו כל בני ישראל זה היה כנראה ביציאת מצרים, ומאז לא התקיימה במדבר ברית מילה, כך שכל מי שנולד במדבר במשך ארבעים שנה, לא נימול. במדבר לא נימולו וכעת, כשהם בדרך להכנס לארץ הם צריכים כולם למול.

(ח) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר תָּמּוּ כָּל הַגּוֹי לְהַמּוֹל וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם בַּמַּחֲנֶה עַד חַיֹּתָם: פ
(ט) וַיֹּאמֶר ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם גְּלוֹתִי אֶת חֲרַפַּת מִצְרַיִם מֵעַלְיֵכֶם וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא גִלְגָּל עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

אחרי הברית צריכים להבריא (פירוש המושג חיותם)

גלותי את חרפת מצרים: חיותם לא נמולים כמו המצרים זוהי חרפה ולכן ברית המילה מהווה הסרת החרפה (חרפה = בושה)
שם המקום: גלגל – מלשון לגלול, להסיר.

ברית המילה היא הקדמה למה שעתידי לקרות בעוד כמה ימים - קרבן הפסח י"ד ניסן.

אחת המצוות הקשורות לקרבן הפסח היא שמי שלא עשה ברית מילה לא יכול לאכול אותו. לכן, צריך לדאוג שכל עם ישראל יהיו נימולים.

הערה למורה: כיוון שהילדים למדו על פסח, הם יכולים לעשות את הקישור, אפשר להפנות אותם לשמות "ב פסוק מ"ח: בדיני הפסח נאמר: "וְכָל עֶרְל לֹא יֵאכַל בוֹ".

יחידה ב': חגיגת הפסח הראשונה בארץ

(י) וַיַּחֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגִלְגָל וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַפֶּסַח בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְבֵי בְּעֶרְבוֹת
?ריחו:

ראינו שאת הירדן עברו בעשרה לחודש, (חזרה לפרק ד' פסוק י"ט אז ערכו את ברית המילה וכעת עושים את הפסח בגלגל.

יחידה ג': שביתת המן – המן מפסיק לרדת

(יא) וַיֵּאכְלוּ מֵעֵבֹר הָאָרֶץ מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח מִצּוֹת וְקִלְיֵי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה:
(יב) וַיִּשְׁבֹּת הַמֶּן מִמַּחֲרַת בְּאֶכְלָם מֵעֵבֹר הָאָרֶץ וְלֹא הָיָה עוֹד לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן וַיֵּאכְלוּ
מִתְבוֹאֵת אֶרֶץ כְּנָעַן בַּשָּׁנָה הַהִיא:

כדאי לחזור ולספר על ירידת המן (שמות ט"ז) משום שהדבר טרי יחסית בזכרון של הילדים ולפיכך יכולים לחוות סגירת מעגל ובמיוחד פסוק לה בסוף הפרק בשמות:

(לה) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ אֶת הַמֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד בָּאָם אֶל אֶרֶץ נוֹשְׁבֵת אֶת הַמֶּן אָכְלוּ עַד בָּאָם אֶל
קִצֵּה אֶרֶץ כְּנָעַן:

מאז שיצאו ישראל ממצרים ועד עכשיו הם אכלו את המן שהוא אוכל ניסי וכעת הם מתחילים לאכול אוכל רגיל כמו כולם, מן התבואה של כנען, זהו סימן להתחלה של חיים רגילים

אפשר לעשות בזה הקבלה עם תינוקות שאוכלים מבקבוק ומתבגרים כשהם מתחילים לאכול אוכל רגיל מוצק. למי שיש אחים קטנים זה יכול להוות דוגמה טובה.

יחידה ד': המפגש בין יהושע ושר צבא ה'

(יג) וַיְהִי בַּהַיּוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וַיֵּשָׂא עֵינָיו וַיִּרְא וְהִנֵּה אִישׁ עֹמֵד לְנִגְדוֹ וְחָרְבוֹ שְׁלוֹפָה בְּיָדוֹ
וַיִּלְךָ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלֵנוּ אַתָּה אִם לְצָרֵינוּ:

(יד) וַיֹּאמֶר לֹא כִי אֲנִי שָׂר צֶבָא ה' עִתָּהּ בְּאִתִּי וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל פְּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ וַיֹּאמֶר
לוֹ מָה אֲדַנִּי מְדַבֵּר אֶל עַבְדּוֹ:

(טו) וַיֹּאמֶר שָׂר צֶבָא ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ שֶׁל נֶעְלָף מֵעַל רִגְלֶךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עֹמֵד עָלָיו קֹדֶשׁ הוּא
וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כֵּן:

המעמד של המפגש עם שר צבא ה' הוא מעמד פלאי. יהושע פוגש דמות של לוחם המגדיר את עצמו כשר הצבא של ה', לאמור, הוא בא לעזור ליהושע במלחמה עם הכנענים. אין ספק שיש צורך להשוות בין פסוק ט"ו ובין מעמד הסנה עליו למדו התלמידים לאחרונה, ולראות שהפסוק מזכיר לנו ומחבר בין יהושע למשה, כמו שלמשה היתה התגלות בסנה, כך ליהושע יש התגלות בריחו.

בשמות ג' (ה) כתוב:

וַיֹּאמֶר אֵל תִּקְרָב הַלֵּם שֶׁל נְעֻלְיָה מֵעַל רִגְלֵיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמָּת קֹדֶשׁ הוּא:

ואילו בפרקנו כתוב:

(טו) וַיֹּאמֶר שֶׁר צָבָא ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ שֶׁל נְעֻלְיָה מֵעַל רִגְלֵיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו קֹדֶשׁ הוּא וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כֵּן:

זו ההבטחה שה' הבטיח ליהושע בפרק א':

כְּאֲשֶׁר הֵייתִי עִם מֹשֶׁה אֶהְיֶה עִמָּךְ

וזו דוגמא נוספת לכך שההבטחה הזו מתקיימת.

סיכום של האירועים עליהם מספר הפרק:

- ברית מילה
- עשית הפסח
- שביתת המן
- מפגש של יהושע עם שר צבא ה'

אלו ארבע דוגמאות של אירועים הקשורים במעבר של בני ישראל מעולם המדבר לעולם החיים הרגילים.

ברית המילה – כניסה לעם ישראל

הפסח – התחלה חדשה שמזכירה את הזמן שהפכו לעם.

שביתת המן – התחלה של חיים רגילים

שר צבא ה' – הכנה לקראת המלחמות העתידות שיהיו בכנען, כאשר מי שעוזר לעם ישראל הוא שר צבא ה'.

יש בפרק זה היבטים שונים שמעידים על המעבר, על כך שמעתה עם ישראל מתחיל להתרגל לחיים רגילים, בלי ניסים כמו שהיו רגילים לכך במדבר.

התלמידים יכולים לזכור את הניסים שהיו במדבר: עמוד הענן, המון, המים. על כל אלו למדו. וגם על מלחמת עמלק שם ידיו של משה נצחו את המלחמה.

בארץ כנען הדברים שונים וכאן ה' משגיח ועוזר אך החיים צריכים להיות חיים רגילים של עם רגיל.

למורה: פרקים א – ה הם פרקי הפתיחה לספר המתארים את ההכנות הרבות שנדרשות לקראת ההתמודדות עם המשימות המחכות לעם ישראל בארץ כנען.
לפני שנעבור למלחמת יריחו נכון לעשות סיכום ביניים, של כל מה שלמדנו עד כה.
מומלץ לעשות זאת בדרך יצירתית ולא במבחן.
אחד הדברים החשובים הוא **לאסוף את כל האירועים שהתרחשו** ואח"כ לעשות איתם פעילות יצירתית. העלאת הנושאים יכולה להיות בדרכים שונות אולם עצם האיסוף הוא תהליך חשוב לתלמידים, משום שעסקנו בנושאים רבים מאד.

משימות אפשריות לסיכום השלב של הכניסה לארץ:

עיתון כתתי ובו מדורים שונים, כאשר כל תלמיד או זוג צריכים לכתוב על אירוע מהאירועים שהתרחשו.

מודעת הזמנה לשמחה, פרסומת, מבזק חדשות, יומן אישי, מבחר תמונות מן האירוע, וכדומה. המטרה היא שילדים יבחרו את האירוע ואת נקודת המבט לכתיבה שלהם. כדאי להקדיש זמן בכתה לכתיבה הזו, לתת לתלמידים חומרים מתאימים ולנסות לוודא כי התלמידים התייחסו למרבית הנושאים עליהם למדנו.

חלוקה ומיון: אפשר להעלות על הלוח את רשימת הנושאים שלמדנו ואח"כ לתת אותה לתלמידים בכרטיסיות ולבקש מהם לחלק אותם לדברים שבני ישראל היו צריכים להתרגל אליהם, ולדברים שחזקו את האמונה שלהם.

יתכן כי ילדים שונים יצרו חלוקות שונות וזהו בסיס מצויין לשיחה בכתה על שינויים ועל דברים שיכולים לעזור ולחזק, כמו גם על נקודות מבט שונות.

חידות וכרטיסיות: אפשר לבקש מן התלמידים לכתוב חידות על האירועים שהיו ואח"כ לסדר אותם על פי סדר האירועים, או לפי חלוקות פנימיות אחרות (דברים שקרו רק מול יהושע, דברים שקרו מול כל העם, דברים שקרו בעבר הירדן, ביריחו, בגלגל וכו'), אפשר לעשות גם חידון כתתי, בתמונות, שאלות ורמזים.